

Найбільш значущою детермінантою делінквентності виступають несприятливі умови життя дитини, насамперед у сфері сімейних відносин. Тому поліпшення функціонування сім'ї має зменшити проблеми поведінки. Для профілактики делінквентної поведінки потрібно зміцнювати зв'язок «батьки – дитина», шляхом зменшення факторів ризику і підвищення захисних факторів делінквентної поведінки через навчання батьків і програм зміцнення родини, які повинні бути спрямовані на розвиток важливих сімейних захисних чинників, таких як батьківський контроль, прихильність до батьків, і послідовність дисциплінарних заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горьковая И. Влияние семьи на формирование делинквентности у подростков / И. Горьковая // Психологический журнал. – 1994. – Т. 15. – № 2. – С. 57 – 65.
2. Елизаров А. Социально-психологическая помощь семье, страдающей от насилия / А. Елизаров // Психология зрелости и старения. – 2006. – № 4 (36). – С. 32 – 48.
3. ООН : 70% украинских детей подвергаются физическому насилию в семье ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://censor.net.ua/news/260280/oon_70_ukrainskih_detey_podvergayutsya_fizicheskomu_nasiliyu_v_seme.
4. Писклакова М. Анатомия насилия / М. Писклакова, А. Синельников // Социальному работнику о проблеме домашнего насилия. – М. : Проспект, 2001. – С. 35.
5. Романова Е. Семейная дисфункция как фактор развития делинквентности и правоэкстремистских моделей поведения детей / Е. Романова // Научный журнал. – 2012. – № 5 (5). – С. 49 – 51.

Ганна Колеснік,

студентка,

Христина Чапцева,

студентка,

Східноукраїнський національний університет

імені Володимира Даля

ПРОБЛЕМА НАСИЛЬСТВА І ЖОРСТОКОСТІ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ДІТЕЙ

У статті аналізується проблема насильства та жорстокості по відношенню до дитини. Надано визначення насильства з позицій філософії, психології, соціології. Дана характеристика чинників, які детермінують жорстоке ставлення до дітей в сучасному суспільстві.

Hanna Koliesnik,

Khrystyna Chaptseva

PROBLEM OF VIOLENCE AND CRUELTY AGAINST CHILDREN

This article analyzes the problem of children abuse. Particular definition of violence from the perspective of philosophy, psychology, and sociology is provided. The factors of child abuse in modern society are examined

Актуальність теми полягає в тому, що одним із показників духовного розвитку та соціальної зрілості суспільства є ставлення до дітей. Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує сталість економічного і духовного поступу. Тому в суспільстві, що зорієнтоване на високі загальнолюдські цінності, не може бути місця проявам жорстокого поводження з дітьми, зневажання їхніх інтересів, оскільки це має тяжкі соціальні наслідки: формуються соціально дезадаптовані, малоосвічені особистості, а головне – насильство знову породжує ту ж саму жорстокість. У контексті викладеної проблеми надзвичайно актуальною є соціально-правовий захист дитини від насильства і жорстокого поводження в сім'ї.

Загальні аспекти проблеми насильства над дітьми вивчають провідні вчені Т. Ф. Алексеєнко, О. Б. Безпалько, К. Л. Мілюгіна, Т. Я. Сафонова, Е. І. Цимбал та ін. Питання насильства над дитиною у сім'ї висвітлюються у роботах таких науковців і практиків, як Л. С. Алексеева, К. Бабенко, В. Бондаровська, Н. І. Дмитренко, А. С. Коголовська, Н. Ю. Максимова, Н. Щербак. Практичні і правові аспекти жорстокого поводження з дітьми досліджують Н. Г. Агарова, Н. К. Асанова, Н. В. Гайдаренко, В. С. Квашиш, І. Лисенко, Г. М. Лактіонова, І. М. Трубавіна та ін.

З позиції соціальної педагогіки, жорстоке ставлення до дітей проявляється в різних формах – від небажання їх доглядати, байдужості з боку дорослих аж до фізичних покарань. Це всі форми фізичного та психологічного насильства, завдання побоїв або образ, неухажне, недбале або жорстоке ставлення. При цьому підкреслюється, що насильство – це вплив однієї людини на іншу, що порушає конституційне право людини на особистісну недоторканість як у фізичному, так і духовному розумінні [1].

З позиції соціальної філософії, на думку В. М. Зуєва, насильство – це будь-яке приниження людини, що призводить до обмеження фізичного та духовного потенціалу індивіда, заважає оволодінню усією повнотою можливостей особистісного розвитку; це панування волі однієї людини над волею іншої. Тому пряме застосування сили або загрози її застосування потрібно розуміти під насильством лише у вузькому значенні [2].

Проблема жорстокого поводження з дітьми та насилля над ними розглядалася науковцями в різних ракурсах: правові та соціальні особливості насильства в сім'ї, психологічний аналіз проблеми, психотерапевтична допомога постраждалим дітям, вивчення проблеми жорстокості в шкільному колективі, неналежні форми дитячої праці, види та вплив на розвиток особистості морального насильства над дітьми.

Таким чином, жорстоке ставлення до дітей – це результат дії багатьох чинників; це психологічні особливості окремих індивідів, соціальні умови, які впливають на благополуччя сім'ї, діяльність соціальних інститутів, покликаних дбати про дітей, характер нашого суспільства в цілому. Можна виділити такі основні форми жорстокого поводження та зневажання дітей: фізичне насильство; сексуальне насильство або розбещення; психологічне (емоційне насильство); зневажання основних потреб дитини – в їжі, одязі, відпочинку. При цьому акцент доцільно зробити на психологічному насильстві, що на сьогодні є найменш дослідженим, – примушення до дій, що суперечать моральним принципам, висміювання, приниження гідності, драгування, кривдження, залякування. Варто зазначити, що жорстоке поводження з дітьми може бути опосередкованим, мати вербальний характер: постійні лайки, крики, застосування нецензурних слів тощо [3].

На жаль, вивчення проблеми захисту дітей від жорстокого поводження не можна вважати належним як у теоретичному, так і практичному аспекті, оскільки фундаментальних досліджень у цьому напрямі не проводилося.

Висновки. Жорстоке поводження з дітьми і нехтування їхніми інтересами можуть мати різні види і форми, але їх наслідками завжди є – серйозний вплив на здоров'я, розвиток і соціалізацію дитини, нерідко – загроза її життю або навіть смерть. Проаналізувавши результати досліджень з цієї проблеми, можна дійти висновків, що жорстоке поводження з дітьми є великою проблемою й потребує подальшого її вивчення й розробки профілактичних заходів. Нині проблема жорстокого поводження з дітьми в сім'ї винесена з розряду приватної проблеми родини на держаний рівень. Прийнято низку законів, які є важливим кроком у протидії жорстокому поводженню з дітьми. Проте, незважаючи на певні позитивні зрушення в дослідженні проблеми жорстокого поводження з дітьми, механізм правового та соціального захисту дітей залишається недосконалим. Велике значення в боротьбі з насильством має профілактична діяльність. Вона, перш за все, повинна бути спрямована на попередження аморальної, протиправної поведінки, виявлення будь-якого негативного впливу на життя і здоров'я дітей, та запобігання такому впливу. Головним завданням соціального працівника є проведення соціальної реабілітації, яка спрямована на соціальну адаптацію, та відновлення соціальних функцій дитини, яка зазнала жорстокого поводження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малієнко Ю. Модель структурної профілактики насильства щодо дітей / Ю. Малієнко. К. : Генеза, 2009. – 19 с.
2. Петрович Ж. Стан захисту дітей від жорстокого поводження з ними та всіх форм насильства / Ж. Петрович. – К. : Генеза, 2003. – 208 с.
3. Сафонова Т. Жестокое обращение с детьми / Т. Сафонова. – СПб. : Речь, 2007. – 20 с.

Ганна Колінець,
канд. психол. н., доцент,
Ярина Фарина,
студентка,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ

У статті йдеться про зміст соціально-педагогічної роботи щодо розв'язання проблеми сімейного насильства над дітьми та шляхи комплексної роботи щодо попередження та подолання цього ганебного явища.

Anna Kolinets,
Iaryna Faryna

DOMESTIC VIOLENCE: GENERAL OVERVIEW

The article analyzes the contents of social and educational work on the problem of domestic violence against children and the ways of a comprehensive work in order to prevent and overcome this shameful phenomenon.

Жорстоке поводження з дітьми та підліткове насильство – проблема держави і кожної свідомої особистості. Наслідком цього негативного явища є тисячі дітей, які не отримують освіти, не мають постійного місця проживання, жебракують, потерпають від побиття та насильства. Прикро, що рамки сімейного насильства виходять за межі дому – і розширюють їх діти, які потерпають від батьківського насильства,